

NAPREJ

Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Letnik IV., številka 18.
Četrtna številka „NAPREJ“
izhaja kot tednik

LJUDSKI GLAS

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-I.

Stane mesečno 2½ pšeničnih kg, celoletno 30 pk. V aprilu 1922 računamo pk po 4 Din.

Oglasi: prostor 1 × 55 mm 60 p.
Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.
Reklamacije za list so poštne proste.

Glasilo Kmetско-delavske zveze.
Stane letno 7-2 pk = 28-80 Din, mesečno 0-60 pk = 2-40 Din. (V aprilu 1922 velja 1 pk 4 Din.)

Praznik dela 1922.

Dolga veriga z dvaintridesetimi členi. Vsak člen oklepa eno leto trpljenja, upanja, dela.

Dolgi verigi se priključuje nov člen. Pozdravljen, naš Rdeči majnik!

Dve leti nas je zbadal dan Tvojega prihoda v meso in mozeg. Zvrhana je mera bridkosti, cela desetletja še nam boš sedmina naše največje boleti.

Zaloška cestal Cesta mrličev. Cesta, na kateri so padli najboljši, da zadostè zblaznelemu bakanalu človeških hijen, ki so zaželele svojemu spleenu, blazirani enoličnosti svojega krvoseškega življenja, krvave izpremembe.

Po dveh črnih letih zopet prihajaš, da vliješ upanja in novih moči v trudna telesa. Pozdravljen, Rdeči majnik!

Danes se zbirajo na vseh štirih straneh zemeljske oble rdeči bojevniki, da si začrtajo do prihodnjega Prvega maja program in bojno taktiko.

Mi, ki smo majhni, se tudi zbiramo.

Vse izkušnje pretekle dobe uporabimo, da se bodo naše žive moči v prihodnjem letu čimbolj razmahnile in rodile čim večji uspeh.

Komaj desetino vseh izkušenj moremo navesti na tem mestu, a eno je gotovo: Vse križe, ki smo jih pretrpeli v teh zadnjih letih, smo morali trpeti, ker se nismo vsi zavedali, da nam je zmaga le tedaj zagotovljena, če bomo korakali v znamenju tistega gesla, ki je zapisano v našem znaku:

Naša moč je v zavednosti!

— v znamenju razredne in bojne zavednosti, ki pa more le tedaj doseči svoj namen, če podredi svojo elementarno silo

združeni razredni organizaciji in železni disciplini.

Močni organizaciji buržoaznega kapitala postavimo nasproti močno mednarodno organizacijo zedinjenega proletariata — to je ena temeljnih izkušenj. Kdor tega noče spoznati, ni socialist.

Ni socialist, kdor se ne podredi kot posameznik razredu in se ne organizira javno

politično, strokovno, gospodarsko in kulturno;

ni socialist, kdor ne izvršuje v socialistični organizaciji svojih dolžnosti!

Poudarili smo gori, da se mora vsakdo, ki hoče med nami veljati za socialističnega bojevnika, javno organizirati. To je tako naravna zahteva, da izključuje debato.

Tudi organizacij, ki očitno ne korakajo pod plapolanjem rdeče zastave, ne bomo nikdar priznali kot svoje. In ž njimi kakor tudi z odkrito buržoaznimi ne bomo nikdar sklepali nobenih kompromisov!

To so besede, ki se nam zdijo ob priliki letošnjega Prvega maja ravnotako važne kakor točke iz resolucije berlinske konference, za katere manifestira danes socialistični proletariats na vseh štirih straneh zemeljske oble.

Morda so za danes celo važnejše, ker predstavljajo prvi pogoj, da pridemo do tistih velikih ciljev, ki so jih internacionale začrtale v Berlinu: 1. do osemurnega delavnik; 2. do odstranitve brezposelnosti; 3. do zedinjenja vsega delavskega razreda; 4. do rešitve ruskega ljudstva grozne smrti po lakoti; 5. za priznanje sovjetske republike, čisto neodvisne od drugih držav.

Npravimo red v svojih vrstah, podajmo si roke kakor brat bratu, brez sovraštva in zahrbtne misli, pa bomo igraje dosegli tiste velike cilje. Tako ogromna je že danes naša moč, če jo zedinjeni uporabimo z eno samo pestjo!

Brat-proletarec, ki bereš danes te besede, premišluj jih in se po njih ravnaj. Danes je tvoj praznik: počivaj in premišluj. Jutri pa pojdi z novo silo na delo za svojo rešitev: Vidva, mož in žena, v bojno vrsto svoje razredne organizacije, vidva, fant in dekle, v družbo k onim, ki izobražujejo svoje telo in dušo za bodoče boje. Vidva bosta nekoč nadaljevala dosedanje delo. Socialistična bodočnost pa zahteva popolnoma novega človeka, duševno in telesno.

Pozdravljeni vsi v znamenju Rdečega maja!

Himna Marksističnih grenadirjev 1. V. 1922.

Vzhod, sever in jug in zapad:
Danes preliha se v nas in nas veže en
sam vrelec valoveče krvi.
Človek, ki je v severnem snegu zbledel,
in človek, ki so ga spalila solnca na
jugu; človek, ki veruje v svojih očes-
tov boga, in človek, ki veruje le svoji
vesti, poje danes z ekstatičnim grlom
nebrzdano pesem brez ritma in rim:
Mi proletarci smo zemljo preplodili,
zdravo seme smo za ori nasejali v
brazde.
Zdaj pričakujemo, da se zreli plodi čez
polje razlijejo kot zlati veletoki.
Takrat pridemo in naše shrambe zvrha
napolnimo z zrelim plodom.
Delamo in pričakujemo.

Mi proletarci smo zemljo prekopalili.
Vse, kar nosi skrivnosti laži-obraz, v
bednih nočeh do dna preiskujemo.
(Bolj nam gorijo misli tedaj v bolesti-
no napetih možganih kot pa brleče
svetiljke na stropu.)
Kar smo krinkam iztrgali v tistih no-
čeh, dali smo dnevu, da se v solncu
razcvete,
dali smo vam, da ne bo vam dolgčas v
plemenitem spleenu.

Dali smo vam razpočene mišice;
dali smo vam izsušene žile;
dali smo prsa, od dima, smrada, prahu
in od oglja v rojih začrnela;

obraz, od gneva in glodajočih skrbi
spačene;
lačne, goreče poglede smo dali;
da vam ne bo dolgčas v plemenitem
spleenu.

Kdo vam je zidal kakor gore palače?
Kdo mistične templje vam zgradil?
(Boga ste tam pljuvali in njegovo
pravico.)

Kdo kraljevske grobove — granitne pi-
ramide?

Kdo vam je sprožil v tire kovinaste
kače?

Kdo splavil na morja brodeča mesta?
Kdo vas do samih zvezd dvignil v le-
tečih zmajih-zrakoplovih?

Kdo vam sestavil avtomobile, po cestah
rjoveče pse?

Kdo vam je v tvornicah in strupenih
delavnicah stroje titanske postavil:
parne nestvore, električne turbomo-
torje, orjaška dvigala — ciklopske
roke, vzpenjače, sesalke, peklenske
peči in kotle —

vsa grozna godala, hrumeča v viharjem
laktu ob znamenju siren, rigajočih
kakor osli, sikajočo simfonijo seda-
njosti, dela, vstajenja in smrti?

Vse smo vam mi ustvarili v igračo, ko
vam bo dolgčas v plemenitem spleenu.

A to naše življenje!
V rojih-požiralnikih grizemo — nagi
črvi — črno skalo;
v plavžih-vulkanih;
v tvornicah, delavnicah;
na oceanih — kakor mozoljasto kobalt-
no steklo;
v pradijih poljanah na vzhodu in za-
padu;
na rekah, v gozdovih;
v dolinah pod gorami;
med vlažnimi, z lišajem pokritimi ste-
nami;
na cestah pod težo neba;
na barikadah upornikov, v Parizu, v
Petrogradu:
padamo, umiramo, venemo. (Tako pa-
dajo debela v gozdih, umirajo psi v
jarkih, venejo jetični cveti v jeseni.)

Črno sovraštvo brizga iz naših oči. —

Mi smo zemljo prekopalili.
Naša setev na polju zori.
In ko vseh nas dan v zenitu zagori —
od gore do gore,
čez reke, planjave,
od morja do morja,
preko zemlje vesoljne
pozovemo:
K žetvi!

Za novo setev gladna tla s trupli po-
gnojimo.

A. C.: Excelsior!

Prvi maj leta 1922. in leta 1922!
Kakšna razlika v tej dobi!

Danes tisoč let je naša zemlja še stala
in solnce se je sprehajalo po nebeškem
svodu. To je dokazal Galilei s svojim trp-
ljenjem. Danes pa je naša zemlja v raz-
merju z vsemirom komaj predmet za mi-
kroskop! In človek, danes tisoč let črv, je
danes — bog! Danes tisoč let je trepetal
pred strelo, pokleknil je, vil je roke k
nebu, danes pa jo ima zaprto v majhni
škafliči, da se z njo igra, kakor in kadar
se mu poljubi! Da, z njeno pomočjo go-
vori potom brezžičnega brzjava na tiso-
če in tisoče kilometrov daleč! Orožje Je-
hove samega je človek snel z neba, ukra-
del ga je strašnemu Jehovi in deluje ž
njim v dobrobit — koga?

In vodo — deroče potoke, silne reke,
globoka jezera, demonska morja — ali jo
ni vzel človek v svojo oblast? Ali ni de-
roče potoke napeljal na turbine, da obra-
čajo silne stroje, da razsvetljujejo veli-
kanska mesta. Ali ni obokal širokih rek
struge, ali jih ni napeljal kakor se mu je
zahotelo? In morje — ali mu ni človek
zaupal kabla, položivši ga na dno, ali ni
izmeril vse njegove globine, preiskal —
potopivši se globoko — njegovo žival-
stvo, rastlinstvo, ugotovil sestavo njego-
vih tal? Ali ni spustil na njega kakor na
velikanski hrbet pokornega hlapca
ogromne ladje, celo mesto s promenada-
mi, koncerti, restavracijami, najudobnej-
šimi stanovanji, kljub jezi tega hlapca,
kljub ciklonom in strujam in vetrom? V
čigavo dobrobit?

In zemljo? Ali ni predril gore in se
zaril tisoče metrov globoko v zemljo, da
ji krade vsega, česar potrebuje — kdo, v
prid čigar.

In zrak, kraljestvo bogov in ptičev —
ali ga ni osvojil človek? Ali ne bodo v
nekaterih letih letali okoli zemlje po zra-
ku z brzno dvesto in še več kilometrov
na uro najmodernejši urejeni vlaki in bo
Jules Verne s svojimi »40-timi dnevi oko-

li zemlje« samo še muzejska znameni-
tost?

Ali ne išče predrznost boga — Člo-
veka danes spaja z Marsom? In ali se ne
bodo učenci 1. 1922. učili v šoli zemlje-
pisja Marsovega, ne bo-li mogoče tedaj
poslušati na Zemlji govora, godbe, bolesti
in ljubezni bratov z Marsa?

Velik je človek!

Uklenil je prirodo in njene sile, nek-
daj edino in izključno le posest in privi-
legij Boga, v verige. Z njenimi silami ope-
rira v dobrobit, v prid — človeka, člo-
veštva morda?

Kaj še! V dobrobit sto požrešnih in
nenasitnih zajedalcev v človeštvu, kajti
vse te dobrine, vsi ti proizvodi tisočlet-
nega dela in truda človeškega upa so na-
kopičeni v rokah nekoliko najnemoralnej-
ših izvržkov človeške družbe — v rokah
kapitalizma.

Žalostno poglavje! Človeški duh je
bil silen dovolj, da je ukradel bogovim
ogeni, da jih je oropal njihovega orožja,
da se je zapel z njimi v gigantsko borbo,
in bil ni do danes še silen dovolj, da bi se
uprl kapitalizmu — zlatemu teletu. Kajti,
da obstoja kapitalizem, ž njim ves da-
nashnji družabni sistem, je edinole zasluga
človeške slabosti, nemoči, otrešti se ne-
omejenega pohlepa po zlatu, torej kapi-
tala, vsebine kapitalizma.

Človek je ostal kljub svojemu duhu
in njegovi božanski sili žival — enako v
1. 1922., kakor je bil v 1. 922. Socializem
pa pomeni v svojem bistvu razživaljenje
človeka; on pomeni počlovečenje člove-
ka. To se pravi: on sili človeka, da vse
svoje sile posveča družbi — celemu člo-
veštvu — ki je kakor velik rezervoar, od
koder jih vsak človek zopet sprejema,
kolikor in kadar jih potrebuje, ne dovolj
pa, da človek v svojem pohlepu kopiči
sile drugih ljudi v obliki kapitala edino-le
za sebe — to se boljše pove: ne pusti
krasti niti »zakonitim« potom!

Prvi maj, ki je praznik Dela in ne
praznik kapitala, so tisoči zato s svojo
krvjo blagoslovili, da se spozna in prizna
kot najsvetejša in največja, kar v člove-

ku počiva — Delo. Delo ne pa kapital, ki
more in mora biti le sredstvo Dela, ne pa
cilj!

Ta praznik Dela, ki je obenem tudi
internacionalni, interkonfesionalni in in-
terkontinentalni simbol, ki je podrl ograje
med nazori, verami in kontinenti, mora
postati tudi praznik človekov, kajti po-
dreti mora med človekom in človekom
meje, ki jih ustvarja v človeku živeča ži-
valska pohotnost po zlatu, mora rešiti
človeka te verige. Šele tedaj bo mogoče
misliti si današnjo družbo kot družbo ljudi
in ne družbo izkoriščujočih in izkorišča-
nih živali, družbo brez milijonov bedni-
kov, ki životarijo slabše kot domača ži-
vina naših kmetov! Otroci naših rudar-
jev — otroci gladne Rusije...

Resnično z lastnimi očmi sem videl,
kako v Sloveniji, kjer — pravijo — je
narod prepojen s Kristusovimi nauki, da-
jejo kmetie prašičem v hrano — mast!

Ali si bo človek, ki je vse premagal,
pokoril tudi kapital?

Bo! Če ne jutri, pa do leta 1922!
Kdorkoli izmed nas je na potu, da vzame
v oblast svojega duha svojo živalsko na-
ravo in jo preobrazi v človeško, naj žrt-
vuje do poslednjih meja možnosti vse
svoje delo bednikom, ki so potrebni po-
moči. Imamo svoje šole, kjer bom pre-
obrazili človeka: to so naše socialistične
organizacije. Mnogo jih je in mnogovrst-
ne so! Tja privedimo vse bednike, in ute-
lesimo naš nauk o počlovečenju človeka,
da se nam ne bo pripetilo, kakor se je
pred kratkim menil, ko mi je dejal organi-
ziran delavec: »Da, sodrug, nimaš pojma,
kako je težko tem ljudem kaj dopovedati!
Ne naloži se ti na socialistični list — da,
buržujske, te čita in naroča. Jaz ne! Če
bi imel vsaj kaj upanja, da postanem kdaj
kapitalist, potem bi bilo kaj drugega.«

Tisočletje za nami je bilo tisočletje
borbe za gospodstvo nad prirodo — naj
bo tekoče tisočletje tisočletje borbe za
socialističnega človeka, rešenega verig
živalskega kapitalizma!

Da bi praznovali kmalu prvi maj,
praznik Človeka!

FRANJO KOREN: Socialistični majnik.

Že za cel človeški rod slavi proletarijat svoj praznik 1. maj. To je slavnostni dan socializma. Noben drugi dan se nam socialistična misel tako lepo predoči kakor ravno ta dan. Nekak boljši svet stopi pred nas, svet, ki popolnoma drugače izgleda kot pa današnji.

Kako ničvredno življenje vodi človeštvo danes! Na eni strani tisti, katerim spada vse bogastvo sveta, tisti, ki v palačah stanujejo, obdani po vsem luksuzu; brez skrbi, tjavendan živijo, iz uživanja v uživanje omahujejo ter zločin na zločin kopičijo, ker jim vsega tega bogastva ni treba priboriti si z delom lastnih rok, temveč črpajo svoje dobro življenje iz bede milijonov. Tisti mnogi na drugi strani, ki jim je sreča zaklepana, živijo zgnečeni v ozkih luknjah, gladujejo ter ne vedo danes, od česa bodo jutri živeli, krvavo se trudijo dan za dnem v službi drugega. Bogatini, posestniki imenujejo vso zemljo, gozdove in polje, breg in vodo, tovarne in trgovske hiše, rudokope in pristanišča, železnice in ladje, sirovine in blago svojo last, imajo denar ter ga sreminjajo v kapital. Siromaki, neposestniki, imajo pa malo več kot delavno moč, katera je blago ravnotako kakor vse drugo v kapitalističnem svetu.

Izkoriščevalci, kapitalisti in podjetniki, so gospodje sveta in sučejo politično in gospodarsko šibo čez izžete proletarske mase.

Toda kako se je vseeno svet v enem človeškem rodu predrugačil! Ko se je leta 1889, ob stoletnici velike francoske revolucije sestal v Parizu mednarodni socialistični kongres kot znamenje mednarodnega razrednega boja ter sklenil vsako leto 1. maja demonstrirati za pridobitev osemurnega dela kot prvi pogoj za bojno zmožnost proletariata, takrat je še ležal cilj v velikanski daljavi. Danes je osemurnik v vseh kulturnih državah zakonit. Prvi maj je bil delavskemu razredu zmerom več nego samo demonstracija za osemurni delavnik. V njegovem znamenju smo bili mnogo velikih političnih bojev, zaradi tega hoče tudi jugoslovanski proletarijat stati v eni vrsti z onim drugih držav, ter si priboriti v znamenju svetovnega delavskega praznika svoje pravice.

Duh oblasti, ki gospoduje nad velikim delom sveta, ima v svojo zaslombo reakcijo ne samo v zmagovitih, temveč tudi v premaganih državah. Če francoski imperializem delavski razred do brezpomembnosti dol tišči in če je francosko delavstvo brez obrambe izdano svojim izkoriščevalcem in če poskušajo angleški kapitalisti z vsemi sredstvi delavcem mezdo znižati, potem se ne smemo čuditi, da hočejo jugoslovanski kapitalisti poskusiti ravnoisto. Gospodarska ofenziva podjetnikov je v polnem teku, gospodarske krize jo podpirajo, katerih posledica

je potem zločinska politika meščanskih strank.

Delavstvo bo moralo vse napade odbiti, če ne bo hotelo vse to, kar je pridobilo v revolucionarni dobi, izgubiti. Čas proletarske ofenzive ni dolgo trajal. V dnevih preobrata in naraščajoče moči delavskega razreda je bil tok razvoja mnogim razrednim sodrugom prepočasen. Bili so mnjenja, da so našli sredstva, s katerimi bi proletarijat hitreje prišel k svojemu cilju, ter so zapustili pot marksizma. Komunisti so se odcepili od nas socialistov ter so šli svojo lastno pot. V Rusiji bi se na resničnost te poti dokazala. Z velikim navdušenjem in brez vsakega sistema so se rušile vse obstoječe organizacije. Čim bolj je bil kdo radikalen, tem rajši so ga poslušali. Nihče ni nikogar vprašal, kdo si in kakšna je tvoja preteklost.

Sedaj, ko doživlja boljševiški sistem svojo tragično usodo in ko reakcija vsega sveta svoje udarce namerja, uvidevajo tudi komunisti svoje pogoje ter razumevajo, kaj nam je najbolj potrebno: složnost! Vsepovsod se vzbuja živahen klic po složnosti. Mi, ki smo zmerom in vsepovsod smatrali složnost za najvišji ideal in najdragocenejšo dobrino, nimamo nobenega zadržka, podati našo bratsko roko vsakemu, ki pošteno misli in ki je pripravljen, boriti se in hoditi po poti revolucionarnega socializma. Glasno in vsem slišen se razlega danes klic po mednarodnem zedinjenju proletariata in tako bomo slavili letošnji 1. maj pod posebnimi okolnostimi.

Med tem ko se nam postavlja nasproti združena moč kapitala v svojem največjem navalu, katerega moramo odbiti, če nečemo za dolge čase biti pahnjeni nazaj v noč sužnosti, se nam odpirajo izgledi za združenje vsega proletariata. Praznik 1. maja je svoj prvotni namen že davno prekoračil. Ampak ravno letošnja slavnost stoji kakor nobena prejšnja v znamenju srditih gospodarskih bojev. V bojih, v katerih gre za več kot pa samo za osemurni delavnik. Preko trenutnih bojev moramo misliti na naše velike cilje. Ne samo za pridobitev ali potrdilo osemurnega dela vodimo naš boj, temveč za pridobitev oblasti vobče. Nanovo se zaklinjamo danes, da ne bomo mirovali, dokler ne bo svet po socializmu premagan. Nepritrtega hočemo delati za našo stvar, in tudi za nas same, da odstranimo žlindro, katera se nas še v veliki meri drži, ter kot novo človeštvo hočemo biti deležni solnca socializma. Novega človeka moramo iz nas napraviti, potem šele se nam bo odrešitev človeštva posrečila. Z velikanskimi koraki bomo hiteli lepšemu življenju naproti.

Naj živi boreči se proletarijat!

Naj živi nastajajoča internacionala!

Naj živi osvoboditelji ljudstva, socializem!

vilne so zmage, ki so zapisane v knjigah proletarskega boja. A ravno tako številni so porazi, ki jih je proletarijat zabeležil. Nebrojne so žrtve, ki so v proletarskem boju padle za sveto idejo socializma. In še ni izčrpno število žrtev, ki bodo za to idejo padle; še veliko porazov bo proletarijat doživel. A to ga nič ne straši, zavoljo tega proletarijat ne opusti boja, temveč gre naprej, naprej do končne zmage!

Najhujši poraz, ki je proletarski armadi največ škodil, je brezdvomno razcepljenost, ki je v polpretekli dobi nastala v delavskih vrstah in omajala njihovo moč.

Svetovna vojna, ki je do temelja pretresla svetovno pozorišče, je pretresla tudi proletarsko Internacionalo. Pretresla jo je, a ne uničila. Ideja mednarodne proletarske solidarnosti živi v srcih izkoriščenih močnejše kot pred vojno. In na obzorju se že kažejo veseli znaki spoznanja, spoznanja, ki veli, da mora proletarijat nositi idejo ne samo v srcu, pač pa še bolj v razumu! Na obzorju vidimo znake, da svetovni proletarijat spoznava, da je z razcepljenostjo doživel najobčutnejši udarec. Spoznava, da bi mu razdvojenost doprinesla še hujših udarcev, še težjih porazov. Polagoma, a gotovo se mednarodni proletarijat dviga iz zmede, ki sta jo svetovna vojna in njene posledice povzročile.

V spoznanju, da je mogoče voditi nezprosni boj proti kapitalističnim izkoriščevalcem le potom mogočnih organizacij; zavedajoč se, da obstoji moč izkoriščenih le v enotnosti, mora proletarijat na letošnji Prvi maj postaviti na čelo vseh drugih zahtev zahtevo in neupogljivo voljo do popolne združitve! Brez te je uspešen boj nemogoč, brez edinstva ni zmage! Če ostane razdeljen, bo moral proletarijat položiti na oltar socialistične ideje veliko več žrtev in truda. Združen si bo veliko več izvojeval, bo veliko preje zapagal. Čim večje bodo množice tlačeni, tem večji bo strah tiranov.

Zato naj na letošnji Prvi maj zaori po širnem svetu mogočni klic po popolni združitvi vsega proletariata. Praznujmo ta Prvi maj bolj kot kdaj prej pod geslom: Proletarci v enotno falango! Vsi, ki dobro mislimo, pozabimo na to, kar je bilo in stopimo — četudi zaenkrat še ločeni — na plan za enotno fronto mednarodnega proletariata! Za svobodo, za bratstvo in enakost: Proletarci združite se! Živel Prvi maj, simbol proletarske edinstva, volje in moči!

OB VZNOŽJU SNEŽNIKOV.

Solidarnih proletarcev klic odmeva po Gorenjskem! Pozdravljen, Prvi maj! Debela plast snega še krije hribe skoro do vznožja — a že si tu.

Pozdravljen, Prvi maj! Kakor bi bila tudi narava podrejena onim, ki s silo hočejo zatreti milijone suženskih glasov: Svoboda nam! Počivaj delo na ta dan! Čuješ li tiran? Bod' delu čast! Prvi maj!

Debela plast snega, naravni Prvi maj ti jemlje veličastni značaj. In že so popki z dreves v debelem snegu spet pognali.

Iz zemlje po koreninah priteka spod snega sok življenja — življenja, ki čas ga odmerja. Slabiči pod snegom čakajo rešitve do razmaha — v koreninah pa že čutijo življenje na drevesih.

Ozelenelo in vzcvetelo bo od vznožja pa do vrhov — pomlad bo novega življenja. —!

Po zemeljski obli pa klic milijonov gromovito bo odmeval:

K svobodi! In kot temelj: Pozdravljen, Prvi maj!

Jeram.

V. K.:

Prvi maj 1922, manifestacija za proletarsko edinstvo.

Neštete so zahteve, za katere se mednarodni proletarijat že nad pol stoletja bojuje: dolga je vrsta postulatov, za katere stopa organizirano delavstvo vsako leto Prvega maja na plan, da pokaže obenem svojo moč in disciplino in da protestira proti krivicam kapitalistične družbe. Postulati in zahteve, ki si jih je proletarijat zapisal na svojo bojno zastavo, so druge važnejše od druge, in ker so druge

z drugimi tesno zvezane, ni proletarijat od nobene še nikoli popustil; zato povzdigne vsako leto na svoj praznik Prvi maj mogočen glas za izpolnitev vseh teh zahtev. Na letošnji Prvi maj pa mora proletarijat kot glavno zahtevo in željo postaviti na prvo mesto popolno združitev vseh izkoriščenih!

Veliko že si je proletarijat izvojeval potem svojih razrednih organizacij; šte-

Zopet kliče Prvi maj!

Zaorite, pesmi, do neba doneč!
Zapojte, trobente, pretresite kopna in morja,
vdarite v bobne, zbudite človeka, ki
speč krvavil!
Vstanite, milijonske množice,
pustite podzemeljske rove črne, globoke,
ki pijejo kri vam in mozeg, kostil!
Pustite goreče peči, vzpenjajoče se k
solncu visoko,
pustite zemljo, ki vaš pot jo gnoji,
pustite tovarne titanske;
pustite milijone delavnic;
pustite vse delo!
Danes je praznik dela velik!
Vstanite, množice milijonske,
po vseh kontinentih in morjih sveta.
Združite bolesi in pesmi,
sovražstvo, ljubezen in hrepenenje,
združite vse v plamen,
plamen, ki mej ne pozna.
Saj danes je veliki praznik,
praznik vseh narodov,
praznik vseh ver,
praznik — človeka!
Množice milijonske,
dvignite prapor rdeči visoko,
prapor ljubezni, sovražstva brez mej,
prapor — bodočnost trpinov,
bodočnost mrličev —
ker danes je praznik vseh živih trpečih,
in mrtvih vseh,
ki sto nenastnih, blaznih bogov
pognalo jih v smrt je
po frontah vseh,
pognalo v trpljenje brezmejno.
Po vseh tovarnah titanskih,
rovih globokih,
plavžih visokih:
vstanite množice milijonske,
poslušajte pesmi, do neba doneče,
trobente, ki tresejo kopna in morja!
Množice, množice,
če vi bi te pesmi, trobente te mogle
umeti!
O solnce, kdaj si ti videlo svet,
ki brez solnca bi mogel živeti!

VIKTOR ERŽEN:

Izpolnimo nalogo!

Proletarski organizem ozdravlja. Bratomorni boji, ki so razbili moč proletarskih organizacij, so končani. Internacionala se poraja nova, veličastna in silna. Prvi njen pojav je bila konferenca zastopnikov druge in tretje internacionale skupno z delegati dunajske internacionalne delavske skupnosti socialističnih strank v Berlinu sredi aprila t. l. Zaključek konference se izjavlja za skupne manifestacije proletariata na njegov delavski praznik; za zedinjenje delavskega razreda.

Sovražnika — buržoazije je bilo treba in porazov, da se je proletariati zavedel svoje največje sile — edinstva.

Politične in socialne pridobitve proletariata so ogrožene v vseh državah. Proletariat pa v obrambi svojih pridobitev izgublja le toliko, kolikor v posameznih državah moč njegovih organizacij podlega močni organizaciji buržoazije.

Kapitalistično gospodarstvo, ki išče življenske sile na raznih konferencah, povzroča v svojem smrtnem boju velikanske gospodarske katastrofe, ki jih delavski razred vedno najbolj občuti. Toliko radi vojne, kolikor radi brezsmiselnih mirovnih pogodb je prišel gospodarski kaos.

Proletariat zmagovalnih držav brezposeln na cesti, ker njegovo delo ne pri-

naša več dobička kapitalistom. Tam zopet v štrajku za svoje mezde, ki mu jih hoče organizirana buržoazija znižati zato, da bi na račun proletariata znižala cene produktov, ki jih zavoljo preslabe kupne moči lastnega naroda ne more prodati doma, niti jih razpečati na svetovnem trgu narodom, ki so po vojni in »mironih« pogodbah izžeti.

Proletariat premaganih držav, kakor tudi onih, ki so nastale na ozemlju razpadle monarhije, postaja vedno bolj siromašen. Dela, ki ga opravlja proletarec v teh državah, mu buržoazija ne plačuje niti toliko, kolikor potrebuje za svoje in življenje svoje družine. Gospodarstvo v teh državah razpada v vedno večji meri, v nasprotju s tem pa postaja potreba v državi večja od lastne možne proizvodnje.

Buržoazija vseh držav, ki ima v svoji zasebni lasti vso produkcijo, išče v strašnih gospodarskih krizah le svoj lastni dobiček in nikdar blagostanja narodov. V zmagovalnih državah nakopičeni poljski in industrijski proizvodi se uničujejo v skladiščih — proletariati pa strada. V premaganih državah zbira kapitalizem narodno bogastvo — ki ga kopičijo proletarski sužnji — za samoohrano in pomnožitev svojega kapitala — proletariati pa umira.

Gospodarski polom v državi spremelja revolucija, danes more biti to le proletarska revolucija, ki ima namen, vreči sedanje kapitalistično gospodarstvo za vedno. Buržoazija si je tega svesta in, obdana od številnih kapitalističnih hlapcev in milijonskih armad nezavednih trpinov, se pripravlja na končni boj, da prepreči rojstvo socialistične dobe.

Socializem zmaga v toliko, v kolikor so močne organizacije proletariata, v kolikor so dani — večji ali manjši izraziti industrializaciji, nakopičenju kapitala — pogoji za njegovo uresničenje.

V izrazito kapitalističnih državah, kjer je celotna proizvodnja nakopičena v rokah buržoazije, izginjavajo vsi preostali malomeščanski razredi od trgovca, obrtnika in malega kmeta do znanstvenika, umetnika in pisatelja v proletariati; postajajo mezdni delavci. — Kapitalizem sam odpravlja zasebno lastnino. Take države postajajo zrele za socializem. Odprava kapitalističnega družabnega reda pa bo v teh državah nastopila v trenutku, ko si bo proletariati osvojil politično moč v državi.

V dosego tega namena potrebuje proletariati organizacije, ki so obenem prvi pogoj socialističnega družabnega reda. Socialistična državna oblika more biti le organizirana celota, ki oblikuje končni cilj proletarskega gibanja: odpravo kapitalistične zasebne lastnine, t. j. socializacijo.

Proletariat se bori proti obstoječim političnim državnim oblikam vedno, kadar se bori za svojo politično, socialno, gospodarsko in kulturno pravico, zato, ker so sedaj obstoječe državne oblike le organizacija modernega kapitalističnega družabnega reda. Proletariat prihaja v svojem gibanju za nov družabni red vedno v nasprotju z državno zakonodajo, ki ščiti politične in gospodarske interese buržoazije zato, ker je ta zakonodaja produkt obstoječih, proletarskemu cilju nasprotnih družabnih razmer.

V Jugoslaviji, ki ni industrialna država, vsekakor pa obvladana po agrarnih in industrijskih mogoteh, je proletariati številčno slab in zato še bolj izpostavljen navali buržoazije.

Politična demokracija je v naši državi buržoazna fraza, ki onemogočuje v zakonodaji in upravi politično delo proletariata, krati pridobljene pravice možu in jih popolnoma odreka ženi. Največjemu delu proletariata je odvzeto koalicijsko in stavkovno pravo in tako je izročen milosti vladajoče buržoazije, ki ima priliko — radi reakcionarne ali poslabšane socialne zakonodaje — da z državo vred izkorišča delovno silo do skrajnosti. Tako s podaljšanjem delovnega časa in znižanjem mezd.

Boj, ki ga izziva buržoazija, je boj brutalne sile proti neoboroženemu proletariatu.

Številčno slabi industrijski proletariati v Jugoslaviji mora raztegniti svoje vrste v mogočne organizacije kmečko-delavskih trpinov, da bo njegova odporna sila čim močnejša.

Potrebno je v to svrhu popolno ozdravljenje delavskega gibanja, potrebna je enotna proletarska fronta!

Danes ni več časa za razmišljanje niti o množnosti niti o načinu izvedbe proletarske revolucije. Danes je treba odbiti napad buržoazije: to je prvi pogoj za nadaljni razvoj socialističnega gibanja v Jugoslaviji.

Napade jugoslovanske buržoazije bodo odbile le razredno zavedne, enotne politične, strokovne, gospodarske in kulturne organizacije.

Naše proletarske organizacije naj nam bodo porok zmage, da bomo lahko sprejeli vsako obliko boja, ki io nam bo usilila buržoazija.

Jugoslovanski proletariati mora biti enoten ne samo zato, da se brani s svojimi organizacijami njemu namenjenih napadov, še veliko bolj zato, da ne bo oviral razvoja proletarskega gibanja v drugih deželah. Enotna organizacija jugoslovanskega proletariata naj pripomore do uresničenja socialne revolucije tako na vzhodu, kjer so njeni prvi početki, kakor tudi na zapadu.

Tako bo jugoslovanski proletariati v borbi za socialno revolucijo izpolnil svojo zgodovinsko nalogo.

NA INTERVENCIJO POSLANCEV SOCIALISTIČNEGA KLUBA, JE VLADA DOVOLILA PROSLAVO PRVEGA MAJA TUDI Z OBHODI IN MANIFESTACIJAMI. SODRUGI! PROSLAVITE DO STOJNO NAŠ LETOŠNJI PRAZNIK DELA!

R. ČEBULAR:

Krasno majsko jutro.

Ptički veselo povevajo svoje jutranje pesmi in pozdravljajo to krasno majsko jutro. Tam gori na griču, tisto krasno drevo — oj, kako je danes svečanostno v lepi, beli obleki! Vsa narava je kakor pomlajena in nanovo oživljena po dolgi in neznosni zimi. Vsa narava se pripravlja na novo življenje in hoče pozabiti na hudega zatiralca, ki je mučil in zadrževal to krasoto, dokler ni prišla odrešenica — spomlad.

Oj ti krasno jutro, v vsej svoji lepoti — jutro Prvega maja! Ali še vsi spite, ali ne slišite povevajočih ptičkov, kako radostno pozdravljajo ta krasni dan Prvega maja. Pojdite tudi vi, da se navžijete lepote in krasote!

Tam dolj v dolini pa štrle strašne umazane pošasti, kakor da hočejo preplašiti in odgnati vso to krasoto in lepoto, katere se veseli staro in mlado, ker v tej krasoti pozablja na svoje križe in težave.

Ah, pogledajte tam dole tisto umazano in razcapano druhal, kako beži pred tistimi pošastmi, kakor bi se bala, da jo hoče požreti! O, ta druhal niso capini — to so mučeniki, ki so v tisti umazani pošasti delali in delali in gradili palače in gradove in pletli biče, s katerimi so tepeni po svojih biračev — kapitalistov! Gredo iz tovarne in rudokopa vsi izmozgani in sestrani in se sramujejo te velike krasote.

Kar se prikaže pred njimi mož v rdeči halji in jim reče:

»Kam bežite, vi izmozgani vi tlačeni? Pojdite za mano, jaz sem mož pravice in poštenosti in se imenujem socialist!«

Množica ostrmi in se čudi, nepričakovani prikazni in si mane oči kakor po dolgem spanju — spanju nezavednosti. Rdeči mož še enkrat reče:

»Kaj čakate, kaj strmite? Danes je dan 1. maj — praznik svetovnega proletariata!«

Množica se zgane in se prične premikati, in podajajo si roke v znak spoznanja da so proletarci in sužnji kapitalizma in da pred njimi stoji mož — odrešenik, ki jih vabi pod svojo rdečo haljo.

Da, proletarci, mož z rdečo haljo nas vabi — vabi nas k zavesti in spoznanju krivic, ki jih trpimo po svoji volji. Dolgo let že trpimo pod kapitalističnim bičem in čakamo in čakamo, da se nas kdo usmili. Toda vse čakanje je zastoj! Povedlo nas bo še v večjo pogubo, v gotov pogin, če se ne znebimo in otresemo te kraljmatjaške sramote. Vstani, ti stari in mladi trpin in trpinka, poslušaj glas moža, ki te kliče pod svoj rdeči plašč! Danes je praznik svetovnega proletariata, dan 1. maj.

Vstanimo danes, vsi izkoriščani in oropani, pozdravimo to krasno jutro 1. maja! Podajmo si roke v znak spoznanja, v znak prisege, da se združimo v velik tabor razrednozavednega proletariata!

Onim, pa ki jih ne vidijo naše oči, podajmo v duhu roke in zakličimo: Živel Prvi maj, živel socializem, živele svoboda svetovnega proletariata!

SODRUGI! PRVI MAJ JE NAŠ NAJVEČJI PRAZNIK. NE SMEMO GA OMADEŽEVATI S PIJANSTVOM! KAR SMO NAMENILI DANES IZDATI ZA ALKOHOLNE PIJACE, DAJMO NAŠIM UMLAJOČIM BRATOM V RUSIJI. 30 MILIJONOV JIH JE, KI UMIRAJO OD LAKOTE!

PO DVAINTRIDESETIH LETIH.

Pred 32. leti so delavski zastopniki proglasili 1. maj za delavski praznik. V buržoazijskih krogih je takrat nastal velik krik proti revolucionarcem, ki hočejo prvega maja pobuniti mlade in razbiti vse na kose. Gonja se je pričela proti organiziranemu delavstvu, preganjanje najboljših delavskih zaupnikov, njih izprtje iz vseh delavnic, šikane in preiskovanja od strani policije. In temu so še sledili izgoni iz industrijskih krajev.

Vse te persekucije pa niso mogle zadržati revolucionarne ideje proletariata, vse žrtve in zasledovanje najboljših bojnikov ga niso prestrašile; in kjer je eden padel, vstala sta gotova dva in nadaljevala delo v smislu socialistične misli in razrednega boja.

Prišla je svetovna vojna, proletariati si je stal z orožjem v roki nasproti, ter se zopet bojeval in prelival proletarsko kri — za svoje izkoriščevalce, v imenu domovine. Prišel je prevrat v centralnih državah in nastale so njih naslednice.

Ustanovila se je tudi Jugoslavija. Leta 1919., ko je bila delavska fronta

enočna, je delavstvo impozantno praznovalo Prvi majnik. Kapitalisti so začeli premišljevali, kako razbiti to solidarnost v delavskih vrstah. Posrečilo se je. Prišel je razkol, potem je sledila železničarska stavka, prepoved praznovanja 1. majnika, pravice delavstva so bile ukinjene, proglasili so zakon, zakon o zaščiti države. In delavstvo, v dveh frontah brez moči, ni moglo skoro pokazati, da si svojih pravic ne da vzeti. Mirno je moralo gledati, čeprav so se stiskale pesti, kako so padali drug za drugim, najboljši in najidealnejši.

Tako je bilo. Skoro brez konca je veriga naših trpljenj.

Pač — ne brez konca! Še je velik boj pred nami, ampak žrtve naše ne bodo nikoli več tako velike, kakor so bile doslej — če bomo zedinjeni.

Ali bomo?

Letos praznujemo po dveh težkih letih zopet Prvi majnik. Ta dan ni med nami sovraštva. In jutri? J. P.

ALOJZIJ LESKOŠEK:

1. maj 1912—1922.

Pred 10imi leti sem se nahajal dne 1. maja na Češkem v Ustju ob Labi. To je bilo ob času, ko se je duh militarizma in imperializma začel razvijati po vsej Evropi, zlasti pa Avstriji. Takrat so priredili češki socialisti velikanske manifestacije in akcije proti vojni. Povsod, kjer so bile socialistične organizacije, so prirejali velikanske manifestacije; v Ustju samem je bilo nad 30.000 zbranega proletariata, ki je nosil napise: »Dol z vojo!«, »Boj militarizmu in kapitalizmu!«, »Proč s tajno diplomacijo, ki ogroža svetovni mir!« itd.

Mislil sem si, če stori proletariati povsod svojo dolžnost tako kakor v Ustju, se bo vojna gotovo preprečila.

Češki proletariati ni nastopil samo proti vojni, ampak tudi za socialno zakonodajo, katera je bila v tistih časih še pod psom; nastopil je za enako volilno pravico moža in ženske.

Komaj dve leti pozneje se je pričelo svetovno klanje, ki so ga povzročili Habsburžani in ljudska neumnost. Množice delavskega ljudstva so pozabile, da bi se lahko uprle vsakemu nasilju, če bi bile organizirane ter svoje moči sveste. Ker pa tega ni bilo, je prišlo do vojne.

Med časom, ko je militarizem vihtel svoj bič, se je proslava 1. maja ustavila; vendar se misel ni mogla ustaviti. Vsi smo čutili eno: 1. maj je osvoboditelj vsega proletariata in narodov. Udeleževali so to misel predvsem naši bratje Rusi. Rusi so bili prvi, ko so proslavili po triletnem klanju 1. maj in ob njegovi proslavi zahtevali mir vsemu narodu!

Bilo je to 1. maja 1917. Mi Slovenci smo se klali še dalje do končnega poraza centralnega militarizma.

Šele 1. maj leta 1919. smo praznovali, in sicer z velikanskim navdušenjem, da siračno nam ga je hotela nova jugoslovanska buržoazija zatreti ter proslavo prepovedati.

Največje proslave so se vršile v industrijskih krajih, zlasti pa v rudarskih revirjih — saj so rudarji skoro največ trpeli pod vojaškim režimom.

Prišel je razkol.

Ko je buržoazija videla, da se proletariati ne zna boriti načelno za svoje pravice, mu je leta 1920. majniško proslavo z lahkoto zatrla. To se je zgodilo ob času, ko je vladala Koroščevo katoliška ljubezen do bližnjega, takrat, ko je ta proglašal železničarsko stavko za politično in

1. maj kot dan revolucije. Proletariati si je pustil to mirno dopasti, ker je imel svoje voditelje v ječah, kamor jih je pahnila klerikalna vlada, ki je bila takrat na krmilu z dr. Brejcem.

Leta 1921. je bil 1. maj sicer dovoljen, a brez vsakih obhodov; dovoljeno je bilo tudi prirediti veselice, na katerih se toči alkohol ter se z njim zastruplja proletarska in revolucionarska kri. Gospoda si je mislila: govoriti smeš, protestirati tudi, a samo v dvorani, ne zunaj na cesti, da bi te javnost slišala!

V rudniških revirjih je oblast prepovedala točenje alkohola. To pa mnogim ni ugajalo, ker smatrajo, da se mora vsaka slavnost obhajati v spremstvu alkohola. Saj so tudi tako naučeni po buržoaziji, ki pri vsaki slavnosti mnogo pije. Ta čisto meščanski instinkt ali stara tradicija se je prevladala tudi na one, ki ne čutijo do dna socialistično, ki se od buržoazije razlikujejo le v tem, da so proletarci in reveži, ali ne pojmujejo evolucije duhov, kakor jo pravi in čisti socializem zahteva. Nekateri taki proletarci so smatrali 1. maj za dan pijančevanja in prepira, kakor se to dogaja pri raznih buržujskih prireditvah (n. pr. žegnaniu), ko vedno bar ljudi zakoljejo.

Socialistična stranka Jugoslavije je sklenila, da se bo proslava 1. maja 1922 vršila popolnoma brez vsakega alkohola in veselice, ter da se bo ta dan pobiralo za gladojoče v Rusiji, namesto da bi se denar zapravljval za alkohol. To bo prvič v zgodovini 1. maja prava proslava, ki bo vplivala moralno na ves svet, saj je ravno Slovenija dežela, kjer živijo največji pijanci, kjer popijejo letno nad eno in pol milijardo kron. To bo veljalo tudi ostalemu svetovnemu proletariatu, ki bo lahko videl, da socializem v Sloveniji napreduje in z njim tudi misel 1. maja.

Pod tem vidikom bomo letos praznovali 1. maj in uverjen sem, da se bodo vsi, ki mislijo pošteno, strinjali z nami. Kdor pa misli 1. maj izrabiti za pijančevanje, pa naj raje ostane v vrstah »lumpenproletariata«!

Delavstvo, pristopaj in sodeluj v svoji izobraževalni organizaciji »Svoboda«! — Brez izobrazbe ni socialistične prihodnosti! »Svoboda« izdaja družinski mesečnik »Kres«, ki stane letno le 160 K. Ali si nani naročen?

M. MARČIČ:

Prvi maj plačan?

Večkrat čujemo od strani delavstva in še celo od delavskih zaupnikov, naj bi se med drugimi zahtevami, ki jih postavljajo delavske organizacije na podjetnike, postavila tudi postavka, da naj podjetje delavstvu njegov praznik 1. maj, če ga delavstvo praznuje, plača ravnotako, kakor če bi delalo.

Vem, da delavstvo v sedanjih težkih razmerah radi neznosne draginje težko pogreša vsakodnevni zaslužek. Ali če bi se zgodilo, da bi podjetje ta praznik delavstvu res plačalo, tedaj ni to več tisti delavski praznik v pravem pomenu besede, pač pa navaden plačani dan brezdelja.

Vedeti moramo to, če delavstvo v kakem kraju prisili podjetnika, da mu njegov praznik direktno plača, mu ga pa na drug indirektni način gotovo dvakrat, če ne večkrat vračuna.

Ni pa samo to, temveč je daleko važnejše vprašanje: se li delavstvo zaveda pravega pomena Prvega majnika? Vedeti

mora in čutiti v duši, kaj je 1. maj za delavstvo. Ni samo to, da se ta dan ne dela in da se vršijo shodi in obhodi ter morda še kaka veselica, ki se mi pa za ta dan ne zdi posebno primerna, marveč ima ta dan za delavstvo veliko globokejši pomen.

Če vzamemo samo prvo točko dnevnega reda naših majskih shodov in to je: Surno delo, Surni počitek ter 8 ur izobrazbe, vidimo, kako globoko zamišljena je bila od naših prvoboriteljev proslava prvega maja. Pred tremi desetletji so ga proglasili kot praznik socialističnega delavstva, da ta dan manifestira za skrajšani delavni čas, ter so ta dan imenovali Praznik vstajenja.

Delavstvo, ki je v tistih časih delalo po 12—16 ur dnevno (kakor po nekaterih krajih še sedaj dela), se ni moglo posvetiti izobrazbi. In kako, je mogoče priti do končnih, tako zaželenih ciljev, katere ima socialistično delavstvo v svojem programu? Le potom izobrazbe. To pa si moramo pridobiti le, če imamo več časa in če nismo telesno in duševno preveč izmučeni. Ker preveliko telesno delo ubija tudi duševno.

Morda bi nam podjetnik, dobro računajoč, rad ustregel s tem, da nam ta dan plača, kajti on ve, da kolikor manj bo delavec čutil tudi materialno praznovanje Prvega maja, tem manj ga bo upošteval tudi moralno!

Moje mnenje je, če bi mi delavci zahtevali, naj nam 1. maj plačajo, da smo s tem svoj Praznik vstajenja izdali. Zatorej, sodruzi in sodružice, proč s takimi zahtevami! Rajši druge dni toliko več plačel! Naš praznik, naš dan vstajenja pa praznujmo brezplačno ne pa na domnevne stroške kapitala.

Živel 1. maj!

V PONDELJEK PRVEGA MAJA OB 9. DOPOLDNE VSI NA SHOD PRED »MESTNI DOM«. PO SHODU JE OBHOD PO MESTU Z RDEČIMI ZASTAVAMI.

Politične vesti.

+ **Škandal ministra za pošto in brzojav.** V Beogradu so zopet za en škandal bogatejši. Minister za pošto in brzojav Miladinović je poslal o veliki noči svojega šoferja z avtomobilom na svoj dom v Rumo in ga dal na razpolago svoji rodbini. Ko se je šofer vrnil, je predložil račun o stroških za bencin in olje. Ker se je pa računski uradnik Vuković branil znesek izplačati, ker ni izdatek za privatne potrebe osnovan v zakonu, ga je poštni minister zgrabil za prsa in vrgel iz urada, kričeč: »Ali ne veste, kdo sem?! Odrejam vam, da znesek izplačate!« V Beogradu menijo nekateri navneži, da bo zaradi tega škandala moral minister odstopiti. Poznavalci razmer na se seveda sarkastično smejejo, ker vedo, da je Beograd poln še vse drugačnih škandalov.

+ **Main antanta med dvema stoloma.** Časnikarji hodijo v Genovi od delegata do delegata in jih vprašujejo o političnem stanju. Posetili so tudi dr. Beneša, ki je izjavil, da bi mala antanta ne mogla slediti Franciji, če bi ta uresničila svojo grožnjo in zapustila genovsko konferenco. Ta korak bi namreč pomenil izzivanje Anglije, kateri se pa mala antanta noče zameriti.

+ **Spor med angleško in francosko delegacijo.** Pri seji politične podkomisije sta se spoprijela Lloyd George in Barthou zaradi francoske spomenice sovjetski

ski Rusiji. Lloyd George je trdil, da je spomenica propagandni spis proti boljševizmu in da ne vsebuje nobenih praktičnih predlogov. Po daljšem prerekanju so izvolili podkomisijo, ki bo pregledala nesrečno spomenico. Ta spor je tako vplival na delegacije vseh držav, da so izjavile, da nima smisla razpravljati o sklenitvi mirovne konvencije, dokler se ne bo rešil najnovejši politični spor.

+ **Rudniška eksplozija.** V državnih rudnikih v Lupeniju na Erdeljskem je nastala eksplozija, ki je pokopala več sto rudarjev. Rudniški okraj je ves v črnih zastavah. Krivdo pripisujejo vladi, ki ni poskrbela za zadostne varnostne odredbe v kljub neštetim intervencijam.

V PROSLAVO PRVEGA MAJA

se uprizoni v nedeljo, na predvečer prvega maja, dne 30. aprila ob pol 8. zvečer v dramskem gledališču »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. Pred igro prolog. — Vstopnice po znižani ceni se dobe v centralnem tanišču »Svobode« v Ljubljani, Židovska ulica 1, I. nadstropje. S. D. I. Z. »Svoboda«.

ODLAN IR.:

Nekoliko o začetkih našega gibanja.

Da napišem nekoliko spominov o naši preteklosti, so me prisilile razne nesložnosti v naših delavskih vrstah. Moj namen je le, poslati ob priliki prvega Maja par slik iz življenja trboveljskih, zagorskih in hrastniških premožarjev, da bo predvsem ljudstvo iz omenjenih krajev čutilo svojo zgrešeno pot, radi katere še sedaj čuti neusmiljeni bič na svojih plečih. Kot proletarec čutim prokletstvo krivičnega kapitalističnega družabnega reda in to tembolj, če vidim, da smo si temu delavci sami krivi. Čeprav vidimo kako se otrjujejo kapitalistične vrste proti nam, se ne damo motiti v boju s samimi seboj. Večina smo na svetu, v kljub temu pa nas z lahkoto odpiše vsaka kapitalistična sapica.

Da se je delavstvo pred vojno premalo zanimalo za svoj žalostni položaj, je dejstvo. Prav težko je bilo pridobiti delavca za sodelovanje pri zboljšanju razmer, čemur je bil še večji vzrok, da so trpeli preganjanje in strašne muke po ječah in na moriščih tisti, ki so zahtevali za ljudstvo pravice. Kapitalistični hlapci so metali v zimskem času cele trume družin na cesto — na milost in nemilost usode.

Povsod se je pasla kruta korupcija, toda v letu 1889. so pokazali rudarji v Zagorju svojo samozavest s štiritedensko složno stavko, s katero so dosegli zelo lepe uspehe. To leto je veličasten mejnik naše ideje: »Proletarci vseh dežel združite se«. Ta klic, katerega nam je vcepil naš prvoboritelj in učenik Karel Marks, da moramo iti združeno v boj za svoj pošten obstanek, za bratstvo, svobodo in enakost, je naše geslo. Razsodno delavstvo sledi brez razlike vere in narodnosti klicu in praporu Socializma, nestrpno in topo delavstvo pa tava v temi rimskega klerikalizma, ki zastruplja s sovraštvom in neslogo proletarske vrste.

Ker delavcem v Zagorju leta 1890. oblasti niso dovolile proslavo 1. majnika, so složni delavci z znak protesta stavkali dva dni. Posledica temu je bila, da so bili vsi zavedni delavci več mesecev zaprti in odpuščeni iz službe. Vkljub temu solidarni delavci niso nikoli omaho-

vali tudi pri poznejših napadih in krivicah, do svetovne vojne.

Tu pa je drugi s krvjo oškropljeni mejnik, pod katerim leži v prah strta naša sloga.

Avgust Keblič:

K PRVEMU MAJU!

*Iz sladkih sanj nas je vzbudilo
Zvonenje, godba, petje glasno.
Izginila je megla siva,
Pozdravilo nas jutro krasno.*

*Glej grajski stolp! Iz male line
Prapor pozdravlja nas rdeči;
Z vihranjem vabi vse na plan,
Naznanja Prvi maj dehteči.*

*Iz tisoč grl razlegajo se klici
Po maščevanju vseh trpinov;
Naj vidi javnost v resnici
Mrtvaška lica naših sinov.*

*Kje je svoboda, tista ljuba,
Ob prevratu nam podana?
Povrnili že se tretji krat je maj,
Ali ona nam je nepoznana.*

*Namesto svobode — tlačanstvo,
Trpljenje in obup ljudi.
Preganjanje po krvosesih
Jih kliče k upornosti.*

*Zato, trpini, vsi v sprevede
Proslavljajmo naš Prvi maj,
Pokažimo, da še živimo,
Častimo njega vekomaj!*

Trboveljskim sodrugom in „tudi sodrugom“.

Poročevalec Del. Novic z dne 20. aprila 1922 priobčuje članek o simpatijskem shodu za stavkujoče kovinarje v Celju, ki se je vršil dne 14. aprila t. l. v Delavskemu domu v Trbovljah, z nezaslišanim zavijanjem. »Leskošek je zbežal« — tako trdi članek. Nadalje, »s. Leskošek je s sramežljivim škiljenjem na policijo hotel škodovati nezavisnim, češ, da so komunisti —.« »Impozantni protigovorniki«, »s. Jerama je polil mrzli tuš« itd. Ne smeš se vendar, ubogi dečko, pa podpiši se drugič, ker podpis (»Več rudarjev«) je le kulisa, kajti če bi več rudarjev to pismo, vem, da bi bil vsaj eden pošten med njimi, ki bi ne hotel, da se namenoma morajo lagati. »Del. Nov.«, zavijanje je laž, glej, kakšno krivico storiš, če moram imeti sedaj več rudarjev za lažnike? Pa saj ne bom, ker vem, da je bil to le eden.

Sedaj pa k stvari: Sodr. Leskošek je po izčrpanem času moral takoj na vlak, torej ni ušel in za to tudi ni imel pouda. »Jeram se na očitke (s. Bračinac na Dunaju) ni mogel braniti« itd. Podal sem častno besedo, da vam o tem spregovorim! Evo vam! Sodr. Bračinac je na internacionalnem kongresu kovinarjev podal izjavo, da z ozirom na reakcijo, ki mori delavski pokret v Jugoslaviji poleg vseh izjemnih odredb, ne more soglašati z resolucijo. (Glej Metallarbeiter z dne 8. aprila 1922. Die Tagung der Internationale der Metallarbeiter). Pripominjam, da je s. Bračinac tam povedal le resnico in zato zavračam blatenje njegove osebe, da je on postavil jugoslovanske kovinarje v slabo luč pred vsem svetom, ker jugoslovanski proletarijat se sam postavlja v slabo luč pred vsem svetom, ko se razkrojen po nenotnih organizacijah in stranicah in indiferentnosti itd., nezmožen po vseh

težkih preizkušnjah, da prodre oklep teme in spozna svetovno pozorišče ter jezuitske trike lastne buržuazije, ki umetno uničuje delavski pokret s pomočjo ustvarjanja mučenikov.

Uverjen sem pa, da bi člankar »Del. Nov.« v današnjem položaju na kakšnem svetovnem inter. kongresu delavskega pokreta takoj glasoval za kako eventualno resolucijo, ki bi vsebovala odpoved pokorščine militarizma v slučaju mobilizacije za vojno itd. In če bi se vrnil domov ter razglasil sklep internacionale — to bi bilo slave! Malo nato pa mobilizacija in člankar bi imel priliko spoznavati, kdaj se sklepi internacionale morejo izvršiti in kaj mora jugoslovanski proletariati še spoznati in v koliko se mora še ipopolniti. Tako globoko bi moral biti ta proletariati prepojen z čistim socializmom, da bo mogoče v njegovem imenu glasovati s ponosom in zavestjo delegatom internacionale za odpoved pasje pokorščine kapitalizmu. To v razmišljanje treznim ljudem o pokretu jugoslovanskega proletariata in o položaju sohr. Bračinaca na kongresu kovinarske internacionale ob glasovanju za resolucijo o proizvodanju municije v slučaju vojne. Pripomniti pa moram še, da je do tedaj, ko bo Jugoslavija imela lastne municijske tovarne, še daleč in morda bo do takrat kovinarski in splošni proletariati že spregledal in se postavil v boljšo luč potom svojih delegatov pred internacionalo in svetom. Podtikanja o komunizmu nezavisnih org. in njenih članov pa smatram tudi jaz za nepravilno. Preveč se blati ideja s kratko besedo komunist vsakomur, ki ni niti kaj prida demokrat ali še celo to ne, kajti neovrgljivo dejstvo je (položaj Rusije), da je pot do komunistične ideje čisti socializem, ki mora preobraziti človeško družbo, ker bo šele na podlagi visoke izobrazbe in morale brez sebičnosti in tumanosti ver mogoče odpraviti v polnem obsegu vse posledice kapitalizma. Ljudje, ki niti oddale niso poznali socializma, so nas prišli učiti komunizma ter hoteli v delavstvo zanesti napačen pojem o cilju in komunizmu. Tako imamo danes nešteto zlobnohotenih in nešteto temnonevednih »tudi socialistov« in »tudi komunistov«, ki bi si ne smeli prilaščati tega imena.

Pa pustimo, kar je bilo. Pokonci čelo, globoki v mislih, neumni v delu, grešnikom odpuščajoči, grešnikom, ki naj jim njih delo v bodočem pribori zaupanje, če bo to delo kaj vredno! Pogreške moramo vsestransko proučevati in tako bomo bogvar-prijatelje povsod izčistili, oklep teme bo prodril in enotna bo fronta jugoslov. proletariata! — Kako težko je mlademu človeku, ki sta ga oče in mati učila samo verovati — veda in naravno življenje pa sta mu odprla oči. — Oče in mati sta umrla, — na grobu pa zapuščen otrok obžaluje pokojna, — prevaran. Spoznal je resnico prevaranih roditeljev.

Tako, sodrugi v Trbovljah, želel bi še mnogokrat med vas, če bi ne imel tudi pri tem kapitalizem svojih krempljev vmes.

Uverjen, da bomo v enotni slogi pripomogli celjskim sodrugom do popolne zmage, kličem vam in Celjanom: V zavednosti bodi naša moč!!!

Jeram.

Pravi socialist ne sme biti rezervist, ampak mora biti vedno aktiven vojak stranke. Kdor nosi svoje prepričanje le sam v sebi, ne koristi nič ne sebi, ne svoji stvari. Prepričevati mora tiste, ki še niso prepričani.

Čudeži enega stoletja.

Naš svet je dom zelo različnih ljudi in med njimi je tudi mnogo takih, ki nočejo ničesar slišati o razvoju in napredku. Ves svet jim je nekaj popolnoma nezupremeljivega. Naiveč, kar priznajo, je to, da umirajo ljudje pa se roje drugi namesto njih. Ali da se v izpreminjanju lahko izsledijo gotovi zakoni, se jim zdi naravnost krivoverska misel. Recite takemu človeku, da so bili naši pradedje divjaki, da niso le nagi, neumiti in nepočesani tekali po zemlji, ampak da so imeli celo hanibalske navade, na se mu zamerite, kakor da ste smrtno užalili njega in vse njegove prednike. »Tako je, kakor je bilo, in tako bo« — to se mu zdi vrhunec vse modrosti.

Dobro bi bilo, če bi se taki ljudje včasih malo zamislili in si skušali predstaviti le tiste izpremembe, ki nam jih je prineslo zadnje stoletje. Kaj je sto let? V večnosti šteje prav toliko kolikor trenotek. Ampak ni nam treba jemati na pomoč večnosti, ki je nam časovno omejenim bitjem tako težko razumljiva. Kaj pa je sto let, ako vzamemo takozvano zgodovinsko dobo človeštva v poštev, ki jo lahko cenimo približno na 6000 let? Kaj, če se spomnimo, da je približno milijon let, odkar se je v terciarni dobi pojavil najprimitivnejši divji človek? Kaj če računamo, da je naša zemlja le okroglih sto milijonov let stara.

In vendar so se v kratkih stoletjih izvršile take globoke in obširne izpremembe, da bi se morali sami sebi smiliti tisti, ki zanikujejo napredek in razvoj, če le vsaj površno pregledajo te izpremembe.

Danes sta čas in daljavo zelo relativna pojma: V normalnih dobah pošljemo lahko po kablu brzojav kamorkoli v Evropo in čez nekaj ur dobimo odgovor, v Chicagi večerjamo: potem sedemo na ekspresni vlak in drugi dan lahko kosimo v New Yorku. Pri telefonu pozvonimo, na tisoče milj oddaljeni prijatelji se nam oglašajo in po žici se z njim lahko pomenimo, kakor da si sedimo v parlorju nasproti. Par ur nam vzame, da obiščemo v avtomobilu znanca, ki živi sedemdeset milj od nas. Kdor ima pa aeroplan na razpolago in ga zna ravnati, preleti z njim igraje sto milj za uro.

Sanje pesnikov in vizije prerokov so se uresničile v dobi, v kateri živimo.

Še pred sto leti so bili stiki med ljudmi v marsičem podobni onim iz časov Abrahamovih. Potovanje čez ameriško prerijo se je še leta 1809. zelo malo razlikovalo od onega čez puščavo Mezopotamije v dobi očakov. Napoleonove jadrnice so bile pač večje od nekdanjih Cezarjevih; toda zgrajene in opremljene so bile skoraj enako. Sploh je vpisanih v zgodovino zadnjih sto let več in mnogo važnejših izumov v vseh panogah človeškega duševnega dela, kakor v vseh preteklih dobah.

Vzemimo za vzgled le način ogrevanja in razsvetljevanja. Še žive ljudje, ki so poznali le ognjišče, v bogatejših hišah pa odprt kamin. Lojene sveče so bile že luksuz v primeri s trskami, s katerimi se je svetilo po neštetihi hišah. Kakšna razlika med temi primitivnimi metodami in sedanjo kurjavo in razsvetljavo s plinom in elektriko!

Šivanje, tkanje, pletenje, vezenje, so bila v pravem pomenu besede ročna dela. Danes opravljajo vse to in še marsikaj drugega duhovito zasnovani komplirani stroji, ki jih pogostoma žene elektrika. Zamislamo si gosje pero, ki je včasih

splošno služilo za pisavo; še naši stari očetje so se ga posluževali in tudi mnogo naših očetov; pa vzporedimo z njim pero, ki se avtomatično napolnjuje, in pisalni stroj. Spomnimo se na računski stroj, ki seštevja in odšteva in pomnožuje. Poglejmo na skok od srpa in kose do velikih strojev, ki žanjejo, mlatijo in sipajo čisto zrnje v vreče. Pomislimo na razliko med metlo in strojem, ki izsesa zadnji prašek iz preproge. Kakšna je razdalja med lokom, pušico in sulico ali pa tudi med puško na kamen, pa današnjo brzostrelno strojno puško! Kaj so vsi bojni pripomočki Napoleonove in Wellingtonove armade v primeri s sedanjimi dreadnoughti, tanki, aeroplani, submarkami, plinovimi bombami in tekočim ognjem. Kaj je nekdanja kurirska pošta poleg sedanjih bliskovitih poročil po žicah pod zemljo, na zemlji in pod vodo in po zraku brez žic!

Kolikorkoli so bili številni, važni in duhoviti izumi tega stoletja, gre pa vendar prvo mesto med njimi železnicam in parobrodom. To je dvoje najvažnejših sredstev, ki sta takorekoč zmanjšala zemeljsko oblo, skrajšala vse razdalje, omogočila redne stike med vsemi narodi in svetovno trgovino. Železnice in parobrodi ne prevažajo le oseb, ampak omogočajo dodajanje in izmenjavanje surovin in blaga med mesti, deželami, med vsemi deli sveta. Novo znanje in novi izumi se z njih pomočjo razširjajo po vsem planetu. Poznejši izumi so zboljšali in pospešili njih učinkovitost in dopolnili njih rezultat, ali nadomestiti jih doslej niso mogli. Tuintam žene električna sila namesto parne železnice; Dieslovi motorji zamenjajo parni stroj; toda železnica ostaja železnica, ladja je ladja.

In vendar je pisal nek časopis v New Yorku prav pred sto leti, 1817., naslednje: »Henry Meigs, nadarjen član legislature, je izgubil mnogo svojega vpliva in znatno oškodoval svojo bodočnost s trdovratno trditvijo, da bi vozovi, gnani s parno silo, lahko opravljali službo po deželi.«

Leta 1825. je London Quarterly Review priporočala parlamentu, naj omeji hitrost vožnje na železnicah na 8 do 9 milj na uro, češ, »kaj pomaga prebivalstvu, če vozi železniški voz dvakrat tako hitro kakor poštni vozovi?« Dne 14. decembra 1829 je pa neki baltimorski časopis naznanjal, da je dan poprej neki železniški voz, na katerem je bilo 37 oseb, vozil po tiru z »grozno« hitrostjo 10 milj na uro, tako »da se niso mogli gledalci niti zavedati te hitrosti.« Koliko bi si mogel domišljati dandanes navaden biciklist, ki ne bi mogel voziti hitreje?

Še leta 1842. so pozivali prebivalci Dorchestra, Mass., državno legislaturo, naj obvaruje mesto nesreče, da bi se tam ustanovila železniška postaja.

Vrhunec je pa dosegel neki javni shod v Lancstru, Ochio, ki je leta 1828. sklenil resolucijo s sledečimi stavki: »Ako bi Bog hotel, da bi njegova bitja potovala s strašno hitrostjo do 15 milj na uro, bi bil to proglasil v sv. pismu. Ker ni v sv. pismu ničesar o tem, označuje shod železnico za delo Satana, ki hoče z njo zvabiti duše v pekel.«

Kdor se včasih tako ozre nazaj in spozna ogromne izpremembe v času, celo v tako kratkem času, kakoršno je eno stoletje, si utrdi prepričanje, na napreduje človeštvo kljub vsem zaprekam, kljub vojni in grozi, in da je ta napredek zakon razvoja, ki ga tudi »peklenska vrata« ne premagajo. Tedaj mu bo jasneje, da tudi socializem ni sanjarija in fanta-

zija in »grozna hitrost«, ampak sad istega razvoja, ki je splodil železnice in parobrode in svetovni promet in zbližal narode tako, da se naposled tudi lahko zedinijo za skupno korist.

Vsak sodrug čitaj dnevnik »Napreč«. Socialistični dnevnik v hiši delavca je nujna potreba v današnjih težkih bojih razrednozavednega delavstva. Stane mesečno samo 10 Din. Posamezna številka 75 para.

Dnevne vesti.

Kako nam Wranglovci vračajo gostoljubnost.

Neprestano prihajajo vesti od vseli krajev, kako oblastno in brezvestno hočejo uvajati Wranglovci svojo caristično moralo tudi pri nas, in kako nevarni so postali imetju in življenju naših državljanov. Tatvine, ropi, uboji, goljufije, posiljevanja itd. so sedaj od strani izvoljencev naše vlade kar na dnevnem redu. — Iz Splita poročajo: Iz tukajšnje okolice je poslal 12. aprila Božo Kovačević svojo 13letno hčerko k prijatelju v bližnji Solin. Še istega dne popoldne se je deklica vrnila. Teta jo je celo nekoliko časa spremljala, nakar je šla deklica sama proti domu. Ker je doma niso mogli pričakati, jo je šel skrbni oče iskat povsod naokoli, toda brez uspeha. Šele čez 3 dni so jo našli z njenim pokrivalnim robcem zadušeno, tik za nekim kamnom kraj potoka. Komisija je ugotovila, da je bilo dekletce od nekega Wranglovca posiljeno in nato zadavljeno. — Takih slovanskih »bratov« in lažigostov, ki nam na ta način vračajo naše krvave žulje, s katerimi jih preživljamo, smo že sili!

Starostno zavarovanje uradništva denarnih zavodov. Ponedeljek zvečer je imelo uradništvo denarnih zavodov v Ljubljani pri Lloyd sestanek, na katerem je razpravljalo o starostnem zavarovanju. Načelnik skupine uradništva denarnih zavodov DZN tov. Hiter je poročal o zakonu glede zavarovanja pri državnem pokojninskem zavodu. Opozorjal je na slabe strani tega zakona, ki nalaga nameščencem kakor delodajalcem v obliki visokih premij težka bremena, katerim bremenom pa niti od daleč ne odgovarjajo ugodnosti, katere naj bi zavarovanec užival ob času onemoglosti. Ta zakon že ni odgovarjal dejanskim potrebam zasebnega nastavljenstva v svoji prvotni obliki, v kateri je dopuščal vsaj nadomestno starostno zavarovanje onim podjetjem, ki so s primernim jamstvom nudila svojim nastavljenjem za čas vpokojitve večje ugodnosti; še manj odgovarja danes v optovano novelirani obliki, v kateri zabranjuje vsako nadomestno zavarovanje. Z določbami tega zakona se ne morejo zadovoljiti zlasti ne nastavljeneci denarnih zavodov, ker zakon ne upošteva niti najmanjše njih dejanskega službenega položaja. Zato je že pred dvema leti započelo bančno uradništvo akcijo za lastno in enotno nadomestno zavarovanje izven državnega pokojninskega zavoda. Zadevni načrt pa se radi krize v skupini uradništva denarnih zavodov ni mogel izvesti. Danes je nadomestno starostno zavarovanje po zakonu odpravljeno. Uradništvo mora torej skrbeti, da se uvede primerno dodatno zavarovanje. Obenem bode treba delovati na zopetno noveliranje zakona o pokojninskem zavarovanju ter ga spraviti v sklad z dejanskimi razmerami in potrebami raznih kategorij zasebnih name-

ščencev. Za to vprašani kakor za reformiranje državnega pokojninskega zavoda v Ljubljani, ki je nujno potrebno, se mora zainteresirati Delavsko zbornico. — V nato sledeči živahni debati se je ostro grajalo, da se celokupno uradništvo za to važno vprašanje premalo zanima. Sprejeti so bili razni predlogi. Tov. Hiter se je soglasno naprosilo, da nadaljuje započeto akcijo glede starostnega zavarovanja.

Ljubljana.

Vstopnice za delavsko predstavo Cankarjeve farse »Polujšanje v dolini Šentilforjanski« se bodo prodajale tudi danes, v nedeljo dopoldne od 8. do 12. dopoldne, dokler jih bo še kaj na razpolago. Vse druge opozarjamo, naj ne odlašajo z nakupom vstopnic, ker jih bo zvečer težko še kaj na razpolago. Vstopnice se prodajajo v tajništvo »Svobode« v Židovski ul. 1. I. nadstropje in v strokovni komisiji v Šelenburgovi ul. 6. II. nadstropje.

Udruženje jugoslovanskih inženjerjev in arhitektov — sekcija Ljubljana sklicuje izredni občni zbor, ki se bo vršil v ponedeljek, dne 8. maja t. l. ob 20. v dvorani mestnega magistrata v Ljubljani. Dnevni red: 1. Razvoj tehniške fakultete v Ljubljani. 2. Glavna Skupščina Udruženja v Sarajevu. 3. Slučajnosti. — Odbor.

Maribor.

Mariborska »Svoboda« priredi v nedeljo, 30. aprila izlet v Ruše na veselico tamošnje »Svobode«. Zbirališče pred »Ljudskim domom« in ob 12. odhod.

Ptuj.

Vse zaupnike iz Ptuj in okolice pozivamo, da razvijejo agitacijo za čimvečjo udeležbo pri proslavi Prvega maja. Manifestacijski shod se bo vršil ob pol 10. na trgu pred magistratom, zbirališče sodrugov pa je določeno ob pol 9. pri »Belem križu«. Ob pol 2. popoldne zbirališče pred magistratom, odkoder je skupen odhod v Ljudski vrt, kjer se vrši ljudska veselica. Vse sodruge opozarjamo tudi na zbirko za gladujoče v Rusiji ter jih pozivamo, da prispevajo vsak po svoji moči pri sodrugih, ki bodo pooblašeni za nabiranje darov.

Slika. Ptujski demokratje so imeli pred kratkim občni zbor, na katerem so si izvolili tudi odbor, v katerega so poslali nič več in nič manj kakor devet doktorjev in eno gospo doktorico. Odbor so izpopolnili s tem, da so si izvolili poleg nekaj drugih tudi enega blapca in enega bančnega slugo. Pa naj še kdo reče, da niso »demokratični«! Hm, tucet dohtarjev, en sluga in en hlapec v enem loncu, kaj, ali ni to ultrademokracija?

Se ena slika. Samostojna strokovna delavska unija, ta najnovejša »proletarska« organizacija, je delj časa skušala vloviti med ptujskim delavstvom par kalinov, kar se ji seveda ni posrečilo. Gospodine Zupanc pa ni obupal ter je nadaljeval z iskanjem »zaupnikov«. Držeč se načela, da kdor išče najde, je končno našel »proletarca« v osebi dr. Toneta Gosaka, ki je z navdušenjem prevzel zaupništvo Samostojnega strašila delavskih uskokov in kolportaza njih glasila »Delavskega lista«. Ker dr. Tone kot proletarec nima časa raznašati lista po ulicah, si je najel druge, ki list prodajajo, seveda pod pogojem, da si izkupiček razdelijo. Nam je prav žal, da bodo malo ali nič delili, ker delavstvo že pozna najnovejšo limanico, ki so mu jih demokratje nastavili. Zato se Zupanc in kompanjoni, kar se Ptuj tiče, lahko obrišejo pod nosom.

Zamorci se perejo. Na očitke glede »Panonije«, ki so jo demokratje ustoličili v mestnem kopališču na račun mestne občine, so po dolgem času prišli na dan z nekim »pojasnilom«, ki ne pojasnjuje ničesar, ozir. potrjuje v glavnem to, kar se jim je očitalo. Na to pojasnilo odgovarjamo le to, da kdor ima maslo na glavi, naj ne hodi na solnce.

Po svetu.

— Moč sovjetske Rusije. V ospredju svetovnega političnega položaja stoji Rusija. Ali sodijo Rusijo sovjeti, ali vodi sovjete Rusija? Proticarska revolucija leta 1917. je Rusijo tako oslabil, da se je morala odpovedati Carigradu; brestlitovski mir jo je sploh izločil iz zveze zapadnih velesil, ki so potem zmagale; postavljena masa nase, je morala trpeti odcepitev vseh baltičskih narodov, je izgubila veliko ruskega življa na Poljsko in Romunijo; dve leti so jo pretresale od zapadnih sil zanetene državljanske vojne; v sibirskem Primorju se je vgnezdila Japonska; v Povolžju divja glad. In kljub temu Rusije ni mogoče prisiliti na kolena! Čudovita država! Kajti vsem neštetim velikanskim izgubam stoje nasproti velike aktivne. Anglija je Rusijo oslabil na zapadu, zato so muslimanski boljševiški emisarji iz Turkestan zrevolucionirali indijske muslimane in dosegli, česar tekoni šeststo let ni še nikomur uspelo: da so se indski muslimani sporazumeli s Hindusi in da je danes vsa Indija složna v boju zoper angleško tujevladje. Mongolski boljševiški agenti so pridobili celo na svojo stran Mongolijo in Korejo ter izpodkopavajo tla Japoncev na Daljnem vzrodu. Federativne ruske muslimanske republike, kavkaške, tatarske, baškirske, kirgiške, buharske, posredujejo med Moskvo in Angoro in so zanetile painslamsko gibanje, ki more pokazati že na tako velik uspeh, kakor je ravnokar proglašena neodvisnost Egipta. Turčija pa dviga glavo bolj samozvestno kakor sploh kdaj v zgodovini. Muslimanski narodi so danes med seboj tako edini, kakor niso še nikoli bili, dočim ločuje evropske narode med seboj nepremostljivo brezdno razdora. V Afriki je muslimanska in verska politična propaganda objela dve tretjini te ogromne celine. Temelj vsemu temu je položila ruska revolucija, ki ni bila delo boljševikov, ampak vsega ruskega naroda. Celotna Kitajska, ki se zvija v krčih od notranje anarhije, je pod tem vplivom dosegla, čeprav pogojno, izpraznitev Šantunag, Wajhaweja in Kiaučava. Zapadne velesile so izprevidеле, da njihovi poizkusi, uničiti Rusijo potom vojaške intervencije in blokade, ne privedejo nikamor, ampak rodijo ravno nasprotno rezultate. Zato se je pojavila misel gospodarskega zaslužjenja Rusije potom mednarodnega bančnega sindikata. V to svrhu naj bi služila genovska konferenca. Tudi ta račun je narejen brez krčmarja. Rusija v Genovi ne bo kapitulirala.

VESELE ZGODBICE IZ TRŽIČA.

Za 1. maj 1922 nabral Ivan Hudavest. V lepem koticu naše Gorenjske najdemo trg Tržič, ki slovi daleč po svetu radi lepo razvite industrije, radi svoje krasne lege, najbolj pa radi svojih prebivalcev. Tržičani so namreč ljudje posebnega kova, kakor so n. pr. Kroparji ali Ločani ali Ribničanje. Glavna poteza Tržičanov je natvezanje. Z največjo resnostjo pripovedujejo drug drugemu stvari, ki se nikdar godile niso, ki so vse dru-

go preje, samo resnične ne. Trditev, da so Trščani natvezavi, hočem na par vzgledih pojasniti.

Malo več kot pred enim letom smo imeli občinske volitve. Bivši župan je začel pod svojim stolčkom potresne sunke, ki so postajali od dne do dne jačji, dokler ni na dan volitev prišla katastrofa. V svoji glavi je natanko vedel, da to, kar so on in njegovi verni delali z občinskim imetjem, ni gospodarstvo, temveč naravnost blazno zapravljjanje. Ljudem se to seveda ne sme povedati, ker Trščan resnice nikoli ne pove; zato so začeli natvezati, kaj so vse storili za občino; da bi bilo že vse prodano, če ne bi bili tako vzorno gospodarili; da so občinsko imetje, kar so ga imeli odveč, najbolje plodno naložili v vojna posojila; dolgovi sploh delali niso, temveč so tako naredili, da so veliki dolgovi male žrli itd. Če pa je bila res kje kaka nerednost, pa te niso oni zakrivali, temveč takozvani liberalci, ki so tudi v odboru sedeli. Tako so »narejali« uboge poslušalce dan na dan.

Med temi pa je bilo tudi dosti Trščanov. (Trščan je namreč samo tisti, ki je v Tržiču »gori« zrasel.) Ti pa nikoli ne povedo resnice. Ploskali so, ko so jih »narejali«. Prišedši na volišče, pa so zagnali kroglico tja, kjer so slutili resnico in poštenost. Ognjeniki so začeli bljuvati, zemlja se je stresla in lava je zagrnila vse, ki so bili prejšnjemu odboru blizu; o županovem stolčku ni duha ne sluha. Tržiška zgodovina zaznamuje samo dva moža, ki sta se po nesreči rešila izpod globokih razvalin.

Ko se je sestal nov občinski odbor, je takoj zahteval uradno revizijo občinskega gospodarstva. Prišel je revizor oktobra 1921. — pred par dnevi pa je dospelo revizijsko poročilo. Eto resnica:

»Pri reviziji tamošnjega občinskega urada, računov ter gospodarstva za dobo od početka leta 1914, dalje se je ugotovila grajevredna površnost v raznih strokah občinske uprave, posebno v gospodarstvu z občinskim imetjem in v denarnem poslovanju, zlasti slednje je bilo tako pomamljivo in neredno ter radi večkratne menjave blaginikov tako nesmotreno, da tudi pri intenzivni reviziji do vinarja natančna ureditev ni mogoča.« — Dalje: »... predilnici 4. obrok za razsvetljavo ... 400 K priloženem izpisku ni prejela. Vknjižiti se mora torej med dohodke in se zviša vsled tega preje izkazana diferenca (3163,38 K) na ... 3563,38 K.

Do doslej ugotovljeni iz difference y računih izvirajoči znesek, naj županstvo

čim preje izterja od prizadetih in ga vknjiži med prejemke.«

Celo poročilo je dolgo 7 s strojem pisanih listov, ki vsebujejo same take očitke, kakor sta navedena dva. Bivši župan in njegovi oprodi so občane krasno »narejali«.

Druga dogodbica ni nič manj mikavna kot pa prva.

Povsod, tudi v Tržiču, so posebno navdušeni »državotvorni« elementi, v družbi navadno orokovičeni, da se ne umažejo, zastopniki, ne, goreči gasitelji svetih Tyrševih načel bratstva, enakosti, ljubezni. Eden takih mož ima silno veliko srce, spada v družino znanih usnarjev, ki jih človek sreča tudi v Kranju, Ljubljani, Celovcu in bogveje še vse, prišli so pa menda pred davnimi časi s Poljskega. Kakor rečeno, mož ima silno veliko srce. V tem srecu kraljuje on sam in sam zase in za svoje kočice. Nakraljeval je toliko, da so mu oblasti zaplenile l. 1919, za več milijonov usnja. Začeva še do danes ni rešena, zakaj maža pomaga, če pa pride zraven še državotvornost, potem je vse v redu. Toda tam, kjer pritisne državotvornost na žep, tam se tudi ta čednost našega Trščana kratkoma — jejna. Sem državotvoren, toda davki so mi previsoki, pa jih ne plačam.

Kadar hoče naš Trščan na majhen izprehod ali na kolodvor, tedaj zapreže brhkega konjiča pred kočijo in hajdi v galop. Država potrebuje denarja in kočije so se ji zdele čisto pameten predmet za obdavčenje, zato jih je obdavčila. Trščan je šel na občino in potem na davkarijo. Od kočije je treba plačati, če se ne motim, takso 100 Din na leto. Naš Trščan bi lahko plačal 1000 Din, kar bi človek od njega kot »državotvorca« tudi pričakoval. Toda mož zna natvezati in narejati, kar se da. V občini in na davkariji je serviral uradnikom prekrasno bajko, ki žarko osvetljuje velikansko ljubezen našega Trščana. Pripovedoval je nekako takole: »Dalje imam voz na vzmeteh. Ljudje pravijo, da je to kočija. Jaz pa rečem, da je to koleseli. Na tem koleslju vozim kože iz ene usnjarske jame v drugo, torej ga rabim gospodarsko in tako je moj koleseli, ki mu pravijo ljudje kočija in ki ni fižakarski voz, prost vsake takse in io ne plačam.«

Služujoči uradnik se s takim državotvorcem ne mara bosti, ker je trde glave, izstavi mu potrebno potrdilo, obenem pa da nalog kontrolnim orzonom, da ugotove, če resnično naš Trščan prevaža na kočiji kože iz jame v jamo. Mogoče je

vse na svetu, zakaj bi ne bila mogoča tako hipermoderna industrija, kakršno ima uvedeno član širom domovine znane usnjarske družine?

Ali naj še kaj povem? Morda zanima občanstvo tudi problem draginje, ki je pa v Tržiču popolnoma neznana stvar. Delavstvo je zadovoljno, da nikoli tega, zato kovači s polno »paro delajo«, predilničarji so dobili primaknjeno, tržiški obrtniki pa s konsumenti sočustvujejo do skrajnosti, tako da imamo vse ceneje kot pa v Ljubljani. Črna kava stane v Tržiču 5 K v Ljubljani 3 K, čaj pri nas 12 K — v Ljubljani 7 K. In tako dalje. Živimo kakor v raji in v tem raju narejujejo in natvezujejo Trščani drug drugega do onemoglosti.

Repertoar slovenskega nar. gledališča.

Drama:

Sobota, 29. aprila »Otok in struga«. E. Nedelja, 30. aprila »Pohujšanje v dolini šentflorjanski. Delavska predstava. Polovične cene. Izven.

Ponedeljek, 1. maja »Otok in Struga« Abon. B.

Torek, 2. maja zaprta.

Opera:

Sobota, 29. aprila »Bajaja«. A.

Nedelja, 30. aprila »Faust«. D.

Ponedeljek, 1. maja plesni večer gđc. Lidije Wisiakove. Izven.

Torek, 2. maja »Bajaja«. C.

Gospodarstvo.

= Valuta. Ameriški dolar 68,50 Din, napoleon 200 Din, nemška marka 0,27 Din, italijanska lira 3,83 Din, 100 nemško-avstrijskih kron 0,95 Din, čehoslovaška krona 1,48 Din.

= Položaj na našem denarnem trgu. Stanje naše valute je silno kočljivo. Z vsjo liutostjo in vsemi umetnimi pripomočki se bori na züriški borzi za obstanek. Vkljub temu pada ravno tako hitro, kakor je zrasla. V Zürichu, 25. aprila je naša valuta dosegla 2,07½. 28. aprila pa notira že samo 1,80. Kako se bo nahajala tudi v bodoče, ni treba veliko preiščati.

= Žitni trg. (Zagreb, 27. aprila.) Kilogram pšenice 4,12—4,25 Din, kg koruze 3—3,12 Din, kg rži 3,10—3,15 Din, kg ječmena 3—3,15 Din, kg ovsa 3—3,08 Din, kg moke (števil. 0) 5,88—6,12 Din.

Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ).

Odgovorni urednik: Anton Podbevšek.

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Izprašan kurjač

izučen ključavničar ima prednost.

Se išče za takoj na parno žago »Impex« Boh. Bistrica. Plača po dogovoru. Prosto stanovanje in kurjava. Ponudbe na parno žago »Impex« Boh. Bistrica.

Pridobivajte naročnike!

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani
prodaja

iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov
za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja
in razpečava

**Ia čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo
uporabo, kovaški premog in črni premog.**

Naslov:

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani, Nunska ulica 19.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

je najmoderneje urejena in izvršuje vsa tiskarniška dela od najpreprostejšega do najmodernejšega.

Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. — Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. — Brošure in knjige v malih in tudi največjih nakladah. — Časopise, revije in mladinske liste.

Okusna oprema ilustriranih katalogov, cenikov in reklamnih listov.

Lastna izdelovalnica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne šole in srednje šole. Risanke, dnevniki in beležnice.

UČITELJSKA KNJIGARNA

prodaja slovenske znanstvene, strokovne, leposlovne, pripovedne in mladinske knjige; dalje knjige za osnovne šole, srednje in obrtne šole; zaloga vsakovrstnega papirja, pisalnih, risalnih in šolskih potrebščin in učil; razglednice, umetne in pokrajinske v veliki izbiri.

KAROL PAJK

Celje Kralja Petra cesta Celje
manufakturna in modna trgovina

Na debelo.

Na drobno.

Lastna izdelovalnica perila
priporoča svojo veliko zalogo.

Sezija v Dolenjskih Toplicah

se bode

radi prenovljenja v kopališču nekaj tednov zakasnila.

Otvoritev

se objavi v vseh dnevnikih.

Ravnateljstvo kopališča.

„Pošljite naročnino!“

Fr. Korenova pekarna

== Celje ==

Gosposka ulica 3.

Priporočite se na teži kruha.

PRISTOU & BRICELJ

prvi in najstarejši specialni artistični

atelje za črkoslikarstvo

na steklo, kovine, les, zid, platno itd.

LJUBLJANA, „Hotel pri Maliču“

Izvršitev točna, okusna in precizna
!! v najmodernejšem žargonu !!

Specialista v izvrševanju steklenih napisnih firm.

Slikarije po predpisih.

Priporočite se sami, da kupite najcenejše, najsolidnejše

sukno, vsake vrste za gospode in dame,

obleke za gospode in dečke, v zalogi so tudi vse
krojaške potrebščine pri tvrdki

Ivan Mastnak

Celje, Kralja Petra cesta št. 15.

Nikak strup! Nikaka kemična kislina
kislina!

Garantirano pristni

na debelo! namizni kis na drobno!

prodaja najmodernejša avtomatična kisova tovarna

FELIKS SCHMIDL,
Maribor, Koroška cesta 18.

Vsaka hišna gospodinja, ki skrbi za
zdravje svoje družine, zahtevaj povsod
samo pristni SCHMIDL-KIS.

OBRTNA NAZNANILA

Prva produkt. zadruga krojačev

Maribor, Ruška cesta 5

priporoča obleke za moške in
ženske po zmernih cenah in
dobre kakovosti.

... Prva mariborska ...

delavska pekarna v Mariboru,

Tržaška cesta št. 38, tel. 324,

priporoča

dober kruh in žemlje.

Gostilna

LJUDSKI DOM

== Maribor ==

Ruska cesta št. 7

priporoča

izborna kuhinjo in pijačo.

... N. BRUNO MILJANIČ ...

tovarna kandič in slaščičarna

najnižje cene in vsak čas sveže blago.

Maribor, Tkalska ulica 4.

Smrekove, hrastove, bukovce,
brstove, lipove, jesenove, meces-
nove hlode kupuje po dnevnih cenah
Parna žaga Keršič, Ljubljana,
Telefon 180. Spodnja Šiška. Telefon 180.

Ne pozabite, da je pri
vinu, čaju in kavi najboljši
KEKS
K. Vidic, Jesenice, Gorenjsko

V trgovini
O. Bernatovič
Ljubljana, Mestni trg 5

se doba že po jako nizki ceni:

Moške obleke	od 160 din. naprej
Raglan	od 250 din. naprej
Moške hlače	od 80 din. naprej
Damski plašči	od 150 din. naprej
Damski kostumi	od 180 din. naprej
Damske modne obleke	od 200 din. naprej
Damska krila	od 60 din. naprej
Damske bluze	od 30 din. naprej

Spomladne novosti vedno v zalogi.

Ivan Jax in sin

Ljubljana, Gosposvetska cesta 2.
Šivalni stroji Izborna konstrukcija in
elegantna izvršitev iz to-
varne v Lincu. - Ustanovljena leta 1867.
Vezenje poučuje brezplačno.
Pisalni stroji „Adler“.

Ceniki zastoj in franko.
Kolesa iz prvih tovarnen.
Dürkopp, Styria, Waffennrad.
Začasno znižane cene!

Ure budilke, ni-
halke, verižice,
zlatino, srebrnino, očale
in poročne prstane
kupite najbolje pri

A. Lečnik,
urar in zlatar,
Celje, Glavni trg št. 4.

Popravila dobra in točna.
Zlomljeno zlato in srebro pla-
čujem po najvišji ceni.

Ivan Zakotnik

mestni tesarski mojster
Ljubljana, Telefon št. 379
Dunajska cesta št. 46.

Vsakovrstna **tesarska dela**
kakor: moderne lesene stavbe,
ostrešja za palače, hiše, vile,
tovarne, cerkve in zvonike;
stropi, razna tla, stopnice, lede-
nice, paviljoni, verande, lesene
ograje itd.

Gradba lesenih mostov,
jezov in mlinov.

Parna žaga. Tovarna furnirja.

Modna trgovina
A. ŠINKOVIC NASL. K. SOSS

Ljubljana, Mestni trg 19

priporoča:

Perilo za dame, gospode, otroke.
Pletenine, rokavice, nogavice.
Bluze, sp. krila, predpasniki.
Svila, modni nakit. GALANTERIJA.

!! ZNATNO ZNIŽANE CENE !!

!!! Delaj, zbiraj, množi in vlagaj !!!

Najboljše in najvarnejše naložite svoje
prihranke v

Poštni predal št. 13.
Telef. Int. št. 178.
Pošt. ček. rač. št. 10.532.
Brz. nasl. „Kodes“ Ljubljana.

Hranilnem oddelku

Konsumnega društva za Slovenijo, Ljubljana.

Obreštuje hranilne vloge po **4½%** } brez odbitka rentnega in inva-
vloge proti ½ l. odpovedi po **5%** } lidnega davka.

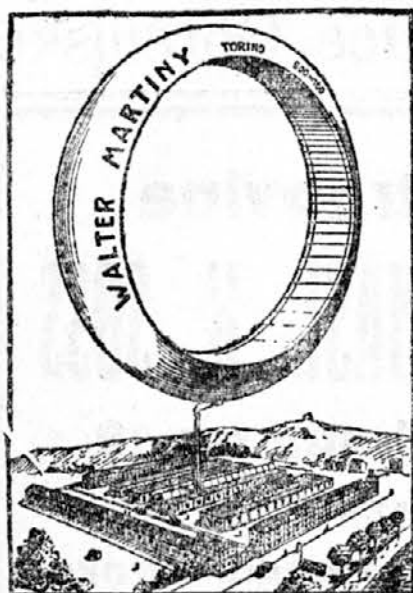
Vloge se lahko vplačujejo osebno ali pa potom položnic v **centrali** v
Ljubljani ali pa v **podružnicah**: Celje, Store, Rogatec, Borovnica, Litija,
Kamnik, Tržič, Radovljica, Gorje, Kor. Bela, Sava, Jesenice, Mojstrana, Kr. gora,
Ljubno, Pragersko, Ptuj, Maribor, Ribnica na Pohorju, Fala, St. Lovrenc na
Pohorju, Guštanj, Prevalje, Leše, Mežica, Crna I., Crna II.

Hranilni kapital K 4.000.000.

Vlagajmo prihranke le v lastno hranilnico!

'Gazela' milo je najboljši
domači
izdelek.

Dobi se v vsaki trgovini.

CENTRALA: Ljubljana, Rimska cesta 2.
Telefon št. 588.

Podružnice:

Ljubljana,	Maribor,	Beograd,
Dunajska cesta 20,	Jurčičeva ulica 9,	Knez Mihajlova
tel. št. 470.	tel. št. 133.	ulica 3.

M. Kuštrin,

Tehnični, elektro-tehnični in
gumijevi predmeti vseh vrst
na drobno in debelo.

Glavno zastopstvo polnih
gumijevih obročev za to-
vorne automobile tovarne
Walter Martiny, Torino.

Hydralična stiskalnica za
montiranje gumijevih obro-
čev v centrali, Ljubljana,
Rimska cesta 2. Prevozno
podjetje za prevoz blaga
celih vagonov na vse kraje,
za kar je na razpolago
10 tovornih avtomobilov.

RUPERT JEGLITSCH

Gospodska ulica 11.

FRANZ FRANGESCHA NASLEDNIK

trgovina železnine in zaloga ribarskega orodja

MARIBOR

Gospodska ulica 11.

Za spomlad

priporočamo svojo veliko zalogo različ-
nega angleškega in češkega sukna, vol-
nenega blaga za moške in ženske obleke,
različno perilno blago, kakor platno,
šifone, cefirje, tiskanino v najnovejših
vzorcih in bogati izberi, dalje različne
volnene in šivane odeje za postelje,
svilene, volnene in bombažaste rute
za na glavo itd. Opozorjamo obenem
tudi na raznovrstne ostanke po zelo
znižanih cenah.

A. & E. SKABERNE

veletrgovina z manufakturnim blagom
LJUBLJANA, Mestni trg št. 10.

TRGOVSKA BANKA d. d. LJUBLJANA.

Poziv k subskripciji novih delnic.

Občni zbor Trgovske banke d. d. Ljubljana je sklenil dne 25. marca zvišati delniško
glavnico

od K 10,000.000.— na K 30,000.000.—

z izdajo

50.000 novih delnic po K 400.— v skupnem znesku K 20,000.000.—

pod sledečimi pogoji:

1. Dosedanji delničarji imajo pravico prevzeti na podlagi vsake stare delnice eno novo à K 400.— nom. po K 480.—, več 5% obresti od nom. K 400.— od 1. februarja 1922 do dne plačila.
2. Vsi oni subskribenti, ki so že pri prejšnji emisiji subskribirali in znesek vplačali, dobe nove delnice pod istimi pogoji, kakor pod točko 1.
3. Nedelnarji dobe delnice proti takojšnjemu plačilu po tečaju K 530.— več 5% obresti od nom. K 400.— od 1. februarja 1922 do dne plačila.
4. Nove delnice so deležne čistega dobička za leto 1922 in opremljene s kuponom za leto 1922.
5. Nove delnice se izroče subskribentom tekom leta 1922.
6. Repartitijo delnic določenih za nove delničarje si pridržuje upravni svet po končanem subskripcijskem roku.
7. Subskripcija novih delnic se vrši od 3. aprila do 3. maja l. 1922, in sicer:
 - a) pri Trgovski banki d. d. Ljubljana (začasni poslovalnici Beethovnova ulica št. 10) in njeni po-
družnici v Mariboru;
 - b) pri Kmetijski posojilnici ljubljanske okolice, Ljubljana.
8. Ako bi se posameznim subskribentom ne moglo dodeliti polno število podpisanih delnic, se vpla-
čani zneski pridržijo in se bode dodelitev manjkajočih delnic izvršila pri novi subskripciji.

V Ljubljani, dne 25. marca 1922.

Upravni svet Trgovske banke d. d. Ljubljana.